

“Bush ha mirat quatre segles enrere”

L'historiador Antoni Segura (Barcelona, 1952), un dels millors coneixedors del món àrab del nostre país, analitza en el seu darrer llibre, 'Irak en la encrucijada', el laberíntic trencaclosques d'aquest país ocupat militarment pels Estats Units. Amb un repàs de la història recent de l'Iraq, Segura dóna algunes claus per entendre la dramàtica situació actual.

Vostà explica arribar a l'Iraq després de la segona guerra del Golf, al 1991, els EUA aposten per mantenir a l'Iraq un lideratge fort de Saddam Hussein per por a l'esclat de la majoria xiïta. Per què canvien aquesta opinió els dirigents dels EUA?

—Canvien, entre altres coses, perquè canvia molt el context internacional. Després de la segona guerra del Golf, estem en un context en què fins i tot la Unió Soviètica existeix. Els Estats Units no tenen el convenciment que s'han quedat com a única superpotència hegemònica. En segon lloc, perquè en la coalició internacional, en la qual hi havia molts països, es comptava França, que va participar en la guerra mentre va tenir com a escenari Kuwait, però que en canvi va dir que no traspassaria la frontera de l'Iraq perquè el mandat de les Nacions Unides no ho permetia. En tercer lloc, perquè hi havia la por al trencament. Els Estats Units tenen la por —que jo penso que és errònia— que la població xiïta de l'Iraq se'n pugui anar amb l'Iran. El patriotisme iraquiana de la població xiïta del sud i del centre del país no es pot qüestionar. Els xiïtes iraquians són àrabs i els iranians són perses. Els Estats Units van permetre que la guàrdia republicana ofegara amb sang la revolta xiïta del sud del país.

—Vol dir que els serveis d'intel·ligència dels Estats Units no avaluen correctament la situació?

—Jo crec que ni la van avaluar llavors ni l'han avaluada avui. S'han refiat en excés de la tecnologia, i han

utilitzat allò tan clàssic que veiem a les novel·les d'espionatge, l'espionatge sobre el terreny. A l'Afganistan, és públic i notori que no hi tenien a ningú, i que tot ho fiaven a la informació que rebien via satèl·lit. D'altra banda, el que està molt clar és que l'actual administració Bush no atén els experts. Alguns dels millors experts sobre l'Iraq treballen en universitats nord-americanes, però no han estat escoltats.

—De la lectura del seu llibre es pot intuir com pot ser de difícil la postguerra per als Estats Units. Quins són els possibles escenaris de futur?

—És evident que un dels escenaris pot ser aquesta guerra de resistència que ha començat la població iraquiana —i no necessàriament la població partidària de Saddam—. Hi ha una cosa que els EUA no han avaluat, que és el sentiment nacional iraquiana. Hi ha molts grups hostils a Saddam Hussein que poden acabar amb aquesta resistència. Per exemple, al sud, a la zona xiïta.

—De totes maneres, la major part dels atemptats a les tropes nord-americanes després de la guerra s'han produït a la zona sunnita.

—Perquè també és on hi ha més concentració de forces. No podem oblidar que alguns dels atemptats importants també han estat al sud. Ho dic perquè les tropes que envia el president Aznar aniran cap a aquesta regió, que segons ell és molt segura, encara que jo no les tindria totes. Aquesta guerra de desgast podria anar capgirant el suport que fins ara ha tingut Bush.

DAVA GIL

"Refiant-se en excés de la tecnologia, els Estats Units han oblidat allò clàssic de l'espionatge sobre el terreny. A l'Afganistan, és públic i notori que no hi tenien a ningú."

— Quants morts poden suportar els Estats Units a l'Iraq?

— Això és difícil de saber, però si tenim en compte que se'ls va prometre un passeig militar, que en dos mesos estarien a casa, i que ara ja porten sis o set mesos allà i que els han dit que s'hi han de quedar, podria ser que no caiguessin moltes baixes nord-americanes perquè això s'acabés de capgirar completament. De fet, aquests dies hem vist alguns informatius en els quals els mateixos soldats destacats deien que, si Rumsfeld estigués allà, li demanarien la dimissió. Hi ha una sensació d'engany entre les tropes nord-americanes. La segona possibilitat és que els EUA deixessin de ser una força d'ocupació i que les Nacions Unides s'encarreguessin d'aquesta postguerra.

— En parlar d'una possible intervenció de l'ONU, entrem en el que vostè considera que és el debat de fons, el de la disjuntiva entre el retorn a un imperi mundial o a una espècie d'embrió de govern global. Quina d'aquestes alternatives té més possibilitats d'imposar-se?

— Afortunadament, el futur no està escrit, i dependrà una mica de la nostra voluntat. El gran debat de la primera meitat del segle XXI serà aquest.

Acabat el sistema d'equilibri de poders, que és el que ha caracteritzat les relacions internacionals entre els estats des de Westfàlia, al segle XVII, hi ha dues opcions. Una és girar la vista enrere, als imperis que hi havia abans del sistema d'equilibri de poders. Jo em temo que aquest gabinet neoconservador del qual s'ha envoltat Bush ha mirat enrere. Només cal llegir el llibre de Robert Kagan *Poder i debilitat* per veure que la seva opció és garantir els interessos dels Estats Units bastint un nou imperi formalment diferent dels anteriors, però que anteposa els interessos dels Estats Units a qualsevol forma d'entesa amb altres països. Quan creuen que tenen amenaçats els seus interessos, tenen la decisió d'actuar unilateralment, com diu Kagan al seu llibre. Davant d'aquesta opció, que jo penso que no sols no ens porta més seguretat sinó més inseguretat, hi ha una altra opció, que és dir que hem passat l'etapa imperial, i que hem d'arribar a l'etapa del consens. S'han de crear també mecanismes de solidaritat. És evident que un dels elements que genera més conflictes potencials són els nivells de desigualtat i de desequilibri que es donen al món. Si no se solucionen, tenim una font si més no

latent de conflicte. De vegades, es diu que aquest mecanisme és molt ideal, però jo dic que no perquè és el mecanisme de construcció de la Unió Europea, que és una cessió de sobirania, i també un mecanisme de solidaritat. Les Nacions Unides són un embrió d'aquest govern, tot i que evidentment és imperfecte i tenen un funcionament poc democràtic.

— Vostè diu que dels informes que tenia a l'abast abans de la guerra ja es pot deduir que era molt improbable que l'Iraq tinguera armes de destrucció massiva. La mentida s'ha desmuntat molt de pressa.

— Jo penso que la mentida era preexistent, i qui volia saber-ho, ho sabia. Quan es diu, per exemple, que Saddam Hussein té armes de destrucció massiva, en aquells moments ja era insostenible, entre altres coses perquè tenien els informes de la UNSCOM i els informes de la UNMOVI, que són les dues missions de les Nacions Unides. La primera, que va operar de l'any 1991 al 1998, va reconèixer que havien cremat milers de tones d'agents químics i biològics. A més, ho va dir un inspector tan poc sospitós com Scott Ritter, un inspector nord-americà que havia estat acusat d'espionar a favor de la CIA i d'Israel, cosa que ell mateix va reconèixer al cap d'un temps. Ell mateix va dir que no quedaven armes de destrucció massiva. Després, tenim els mateixos informes de la UNMOVI fins a l'últim moment, que deien exactament el mateix. Per tant, l'afirmació que assegurava que té armes de destrucció massiva, en el sentit que podien constituir una amenaça, en aquells moments ja era insostenible. Una altra cosa hagués estat dir que Saddam havia tingut armes de destrucció massiva, i que les havia utilitzat contra el propi poble o contra els kurds. Rotundament, sí, entre altres coses perquè qui les havia venut a Saddam van ser els mateixos que avui han condemnat aquest règim. Com no ho havia de saber Donald Rumsfeld, si l'any 1983 va anar com a enviat especial del president Ronald Reagan a oferir al senyor Saddam Hussein satèl·lits nord-americans per utilitzar-

los en la guerra contra l'Iran?, com no ho havia de saber, si quan estaven bombardejant la ciutat kurda on moriren 5.000 persones membres del Foreign Office britànic negociaven en aquell mateix moment a Bagdad la venda d'un sistema molt avançat de míssils terra-aire amb el senyor Saddam Hussein? És clar que ho sabien. Darrere de tot això, hi ha una dosi de cinisme que a vegades fa ganes fins i tot de perbocar.

—Bush i Blair estan assetjats per les seues mentides, i en canvi el president Aznar, no. Quines són les diferències entre aquestes democràcies i la de l'estat espanyol?

—La primera és que les democràcies dels Estats Units i del Regne Unit tenen —afortunadament per a ells i malauradament per a nosaltres— un pòsit, una consolidació històrica que em temo que la nostra no té. L'opinió pública, aquí, ha de reflexionar molt més sobre què és la democràcia, quins són els mecanismes de participació i com s'ha d'actuar davant de determinades situacions. La segona és que als països anglosaxons hi ha una altra cosa, i és que ningú no es pensa que els polítics poden enganyar. El fet de creure que el president no pot enganyar suposo que té a veure amb l'ètica puritana que tenen en aquests països. De la mateixa manera que el creuen, quan el troben en un engany o en una mentida, això li pot costar el càrrec. El tercer element és que de la mateixa manera que jo he defensat el paper dels mitjans de comunicació en aquesta guerra, no sé si trencaria una llança amb la mateixa vehemència si em referís als mitjans de comunicació espanyols. Els mitjans de comunicació públics i alguns de privats semblen, en ocasions, el braç mediàtic del govern. Hi ha hagut una submissió de vegades exagerada als plantejaments del govern. Alguns mitjans han practicat fins i tot una neutralitat mal entesa. Un diari que és referent per a molta gent a àmbit d'estat ha publicat articles dels uns i dels altres, i publicar-ne alguns dels altres, com ara Kagan, és donar versemblança a unes coses que no en tenen i a un atac frontal contra

les Nacions Unides. Algun article de Kagan que ha sortit publicat no és de rebut. Aquestes tres coses combinades, afegides a la prepotència del Partit Popular, és el que acaba explicant aquest fet. A més, l'oposició no ha sabut reconvertir en alternativa política l'opinió pública expressada en contra de la guerra. És evident que si en algun país la gent estava majoritàriament en contra de la guerra era aquest. Un dels aspectes positius d'aquest conflicte és que per primera vegada hi ha hagut una resposta en termes d'opinió pública global a un conflicte que forma part d'aquesta nova era global en la qual vivim. Ara bé, articular-ho políticament és una altra història, i aquesta no sabem com acabarà.

—Quina ha estat la influència de l'integrisme religiós de Bush en la guerra de l'Iraq?

—Jo penso que molta. Bush es considera ell mateix un cristià renaixut a partir d'una experiència personal molt traumàtica. A partir dels quaranta anys, ell es considera salvat per una mena d'intervenció divina. Pensem que la seva mateixa església, la metodista, estava en contra de la guerra, però també és cert que tenim aquests grups que tenen una concepció diferent molt imbuïda d'un esperit místic-religiós. Al meu entendre, això és extremadament perillós, no solament perquè els consells de govern de Bush comencen amb unes oracions més llargues del que és habitual, sinó també per determinades expressions. Quan en el debat sobre l'estat de la unió Bush diu que les llibertats són un do diví, vol dir que quan s'és creient l'obligació és convertir-se en un emissor de Déu.

—Hi ha un altre focus de conflicte permanent a prop de l'Iraq, el que enfronta Israel i Palestina. És possible la pau?

—Necessàriament arribarà un moment en què la pau serà possible. Però, segurament, no tant pels informes i dossiers que es puguin escriure. Perquè sigui possible cal una regeneració ètica tant de la societat israeliana com de la palestina. Cal un cansament de la violència, al qual penso també que es va arribant en aquests

“Alguns dels millors experts sobre l'Iraq treballen en universitats nord-americanes. El que està molt clar és que l'actual administració Bush no escolta els experts”

moments, per veure que no hi ha altra sortida que negociar i arribar a un acord.

—Qui està capacitat per encapçalar el procés de pau?

—Mentre els protagonistes no siguin l'opinió pública palestina i l'opinió pública israeliana, és igual quins siguin els protagonistes perquè no hi haurà pau possible. A més, respecte al famós Full de Ruta i el procés actual, sóc bastant escèptic, perquè potser molta gent es pensa que és un document molt extens, com eren els documents d'Oslo, i en realitat són 2.500 caràcters amb espais inclosos que, a més, no parlen ni de fronteres definitives, ni de la viabilitat de l'estat palestí, ni dels refugiats, ni dels colons, ni de Jerusalem est, ni de l'aigua. En definitiva, és una llista de bones intencions que està molt pensada per garantir la seguretat d'Israel. Per establir converses, s'ha d'anar molt més enllà del Full de Ruta perquè aquest document no tracta les qüestions clau. Si la societat israeliana i la palestina busquen la pau, els interlocutors s'acabaran trobant de seguida.

Miquel Calvet